Број 177. У Новом Саду, у уторак 10. августа 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за празником.

Цена је за Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна.
За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.
Поједини бројеви стају 10 потура.
Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.
Телефон бр. 131.

Просветне прилике у Србији.

Београд, 5. августа 1904.

Измењена је физиономија престонице: У овој мртвој сезони, кад је Београд пуст и празан, улице престоничке су оживеле. Сав просветни сталеж из целе Србије сручио се у престоницу на неколико дана, пре но што ће да отпочне нова школска година. Наставници свију школа у Србији, основних и средњих — учитељи и професори, имају своје годишње скупштине на којима се разговарају и саветују о раду у школи и васпитавању српског подмлатка, који им је поверен.

Учитељи данас завршују седнице своје скупштине, а професори отпочињу свој збор. — Отуда је та живост; отуда су пред вече пуне улице и шеталишта, кафане и гостионице пуне гостију, отуда се и престонички листови у далеко већем броју продају, но обично.

Учитељско удружење и професорско друштво долазе у ред најкултурнијих српских установа, чији је рад од врло велика значаја за просветни и културни живот читаве земље и народа. Зато сваког јавнога радника, кога интересује напредак земље, мора интересовати рад и напредак ових установа. Српски учитељи и професори јесу највећи пионири просветни; они су несумњиво најважнији радници на просветном и културном пољу за духовни препорођај отаџбине. Од рада и преданости наставничке зависи духовни напредак целокупне омладине српске. Није без разлога речено да је будућност једне земље у рукама учитеља и наставника, и, ако они буду на свом месту и озбиљно схваћали своје узвишене дужности, да ће и земља цела напредовати.

У новом режиму, који је наступио, обема овим просветним установама, отвара се перспектива за плодотворан и разгранат рад, јер изгледа да је наступило доба, да просветне установе могу одрешених руку, уз припомоћ државе и њених чинилаца радити на препорођају омладине и нових нараштаја. И ове установе, дакле ступиле су у нов период свога развитка. Ново доба, које је револуцијом створено, није само политички препородило Србију, него је дало полета и свима културним и просветним установама.

Нису само слободе и права народна били притешњени и чамали у доба реакције; тај се притисак баш највише осећао на просветним установама. Учитељско удружење и професорско друштво били су најтеже гањани у доба реакције, њих је стално пратила мржња и гњев реакционарних министара. И то је сасвим појмљиво; јер су учитељи и професори били ти, чију је енергију и љубав ка слободи требало прекратити и уништити. Оба ова друштва имала су врло тешке дане. Кад је било у земљи грабежи и отимачине; када су се устави газили и закони изигравали — учитељи и професори били су они који су подизали свој глас у одбрану народних права, у одбрану закона и уставности, у одбрану правде и слободе.

Све што је било слободоумно, све што је хтело добра земљи и народу, бивало је гањано. За то и установе учитеља и професора српских нису могле успешно радити и развијати се. Отуда се и даје тумачити што се у последњем деценијуму осећао јак застој како у учит. удружењу, тако и у професорском друштву.

Наступањем новога доба у политичком животу Србије, осетно је наступио и обрт и у животу културних и просветних установа у земљи. И зборови, учитељски и професорски, који обављају своје седнице у престоници, показују да је наступило ново доба, да су наступиле куд и камо погодније прилике за рад на просветном пољу, одакле има да почне и да се изведе културни препорођај Србије.

Нека им је, дакле, срећан рад!

Мил.

Питање шајкашких школа.

Судба ових школа решена је са судбом свију крајишких школа.. У томе питању се школски савет обратио на владу 22. марта 1878. године број 1867|30, и потражио те школе и њихова имања на траг. Но ту представку је министар одбио 7. маја 1878. г. број 10 240, с позивом на уредбу од 1871, друга решења и 28. зак. чл. 1876.

Јасно је дакле, да је школски савет потражио натраг и шајкашке школе, пошто је и Шајкашка била један део Крајине. У томе питању, гледе крајишких школа у опће (горњега дана и године као и под горњим бројем) реферисао је др. Ђорђе Натошевић, главни школски надзорник-референт.

У седници школског савета од 6 (18.) јуна 1878 бр 99 ex 1877. и 32 ex 1878. претресао је школски савет питање шајкашких школа. Школски савет је узео у претрес представку епархијског школског одбора бачког од 20. августа 1878. број 35, којој је била приложена и представка црквене опћине жабаљске. (Представка црквене опћине жабаљске била је дело Максима Папића, проте жабаљског.) И приликом ове расправе о шајкашким школама, реферисао је др. Ђорђе Натошевић, главни школски надворник-референт.

Епархијски школски одбор бачки и жабаљска црквена опћина (дакле прота Максим Папић) у горњим својим представкама су изнели историјску страну тих школа, те су доказали, да су се те школе издржавале из чисто српских средстава, или је велики део тих средстава употребљен на издржавање истих школа. Ту су набројене те школе и та имања, те је израчунато, да би се однело око 80.000 фор. ако би се школе покомунализале.

На основу свега тога тражи епархијски школски одбор бачки и жабаљска црквена опћина, да се све шајкашке школе у смислу уредбе од 16. октобра 1877. године, рекламују као чисто српске вероисповедне школе. Не пође ли то путем државних власти, да се бар имање тих школа, као чисто вероисповедно, судским путем очува. Школе да се онда према горњем закону као приватне (вероисповедне) отворе, паравно, којима би се по том прибавила јавност.

На ово је школски савет тога дана и под тим бројем решио: да се вероисповедни карактер крајишких школа и њихово имање брани свим законитим средствима. Уједно су позвати дотични епископи (бачки и вршачки) да у дотичне опћине изашљу конзисторијалне фишкале, окружне проте и школске референте, да извиде:

ПОЛИСТАК.

С ПУТА КРОЗ СРПСКИ ЈУГ.

X.

Повратак наш из Црне Горе.

Што је ближе долазио час, да се растанемо с Цетињем, све нам је срце пуније бивало братских осећаја, све смо се већма ближили једни другима, здружили смо се, пољубили, збратимили. И да нас је онда неко позвао: Ко је јунак и узда се у се — мало да не би поскакали и у море, кад би знали, да би нам се тим манифестовала братска узајамност...

Наши познаници, господа и браћа Цетињска приредише нам опроштајни ручак. Све то иде, неусиљено, својски, братски. Можете мислити, каквих је жарких изјава братске љубави било у здравицама и захвалницама. Време је кратко до растанка а треба с в е да се каже. Један уздиже јуначне Црногорце, што су нам очували слободу, један изјављује, да га је од мале малоће вукла жеља овамо и захваљује на свесрдном дочеку, а један истиче, да се покрај борбе с пушком и јатаганом Црногорци боре с пером и просветно, и указује на досадашње лепе успехе. Један од Црногораца одговара и слави Војвођане, један истиче значај школе и радост, што су Црногорци учитеље могли дочекати... Певале су се ту песме, декламовале деклакмације, срце је било на длану...

Наша се кола искупила. Још једну искаписмо чувена црмничкога црна вина, па да пођемо. Али тек пред Локандом, где се ручало, почеше запљускивати таласи радости и весеља, који ће ускомешати читаво Цетиње. Наш свирачки збор узе да одсвира опроштајну, а браћа се ухватише у коло виловито, плаховито. Чисто чујеш Бранка где пева: Црногорче царе мали, Аој Сремче гујо љуто, Банаћане лагани, па Бачвани здраво, здраво... Стаде једно коло, испи се здравица, па настаде друго коло. Наједанпут ухватише се у ветско коло и запеваше: У Ивана Господара, а здрава мисао повика: Црногорски оро! Браћа Црногорци стадоше играти ову јуначку игру. Таласају се и подскакују, рукују се и увикују. Дивота их погледати, лепи, стасити како лако подскакују.

Свирачки збор удеси Онам' онамо, а ми се кренусмо загрљени, збратимљени певајући ову дивну песму. Према кнежеву двору стадосмо и певасмо, а Њ. К. В. кнегиња Милена указа се на прозору. Живела и живели одјекивало је кроз простране улице Цетињске.

Може се рећи, искупило се читаво Цетиње, да нас испрати. Ишли смо пешице чак иза Цетиња. Сву ширину улице заузели смо а дужину притиснули као добра војска. Мало, мало, а Црногорци пале из кубура и револвера. Право народно веселе...

Праштамо се, грлимо и љубимо с дичним Црногорцима, јер сад, па бог зна кад, даће се опет прилика, да нам дођу и да им одемо. Неколицина њих с г. И. Вулетићем не могоше срцу да одоле, него су нас пратили уз Поље Цетињско до прве хладне воде, одакле хтедоше да се врате. Али не, пратиће нас и даље. Поседаше с нама у кола и сад не иде друкчије, него ће с нама до Његуша. И сад се распали одушевљење и чула се само песма, попевка и пријатељски разговори. А понеки метак из револвера објављује радосно расположење.

Неки седе на колима, неки пешаче по врлетима, док не стигосмо у механу села Чекања. Ту се ишчекамо, па одатле опет на коли и пешице. Неки другови баш се предали пешачењу, да се бар на тај начин донекле одуже Црној Гори.

Милина ти је. Гледаш високи Ловћен и на њему славни гроб Његушев, див-

које су школе још вероисповедне, а које су покомунаљене. Даље да прикупе све што је нужно по општинама, те да се школе и имања тих школа на темељу §. 3. уредбе од 16. октобра 1877. године, рекламују.

Осим тога решено је ово: Да се испита имање из кога су школе издржаване, и ако је то имање вероисповедно, то да се и те школе прогласе за вероисповедне, које су ма само помагане из вероисповедних средстава. Ово решење је достављено епарх. школском одбору бачком и вршачком да га доставе са свима писмима изаслатим комисијама (дакле за шајкашке школе дру Политу, Стеви В. Поповићу и проти Папићу).

За тим је и сабор 21. октобра 1874. г. поднео представку министарству и тражио да се државни школ. закон од 1868. год. распростре и на крајину, те и на шајкашке школе. За тим је у обрану тих школа наведено оно, што је наведено и у представци школског савета, епарх. школског одбора бачког и жабаљске црк. општине, и додато, да издржавање српских школа из комуналне касе не значи да су то комуналне школе. (Ова значајна представка писана је руком дра Натошевића.) Министар је и ову представку одбио 7. јануара 1875. бр. 27.273 ex 1874.

И тако се види, да су шајкашке школе као вероисповедне бранили с пуном вером: сабор, саборски епарх. школ. одбор, др. Натошевић и прота Папић. Но онда је јасно као сунце, да др. Натошевић није дру Политу тврдио, да се не може доказати вероисповедни карактер тих школа. Даље да је Папић и умро а није нужне податке прикупио, (то није његов посао ни био, него епархијског школског одбора) којима би се вероисповедни карактер тих школа доказао. Међу тим др. Полит није своју дужност учинио као фишкал и члан комисије која нигда у општине није изишла и карактер тих школа и њихова имања по прикупљеним податцима испитала, те је даља обрана престала и те су школе покомуналене и имање однесено.

Види се јасно, да је у целој ствари најкривљи др. Полит, као фишкал и Стеван В. Поповић, као школски надзорник. И већ је то грех који терети дра Полита, а још је већи грех што неистину товари на врат заслужним мртвим људима, као што су др. Натошевић и прота Папић, само да са себе скине одговорност. Међу тим баш прота Папић је умро с том раном, што шајкашке школе није могао да спасе. Но он је јавно осуђивао и дра Полита и Стеву В. Поповића, што на његове молбе нису изашли као комисија по шајкашким школама. Но у тој ствари дајемо реч његовом сину, Милошу Папићу, јер му је све то зацело познато.

Нови Сад, 9. августа.

Државо-правне промене у Босни и Херцеговини. Најновији број „П. Лојда“ (од 7. о. м) има значајан чланак о васеленској патријаршији. На почетку и крају чланка има свега и свачега, те је главна ствар претрпана свакојаким гарнирунгом.

А главно је ово: „Највећу погрешку“, вели се тамо, учинила је аустро угарска окупациона политика, кад је склопила конвенцију с цариградском патријаршијом у ствари православне цркве у Босни и Херцеговини. У оно време тражила је угарска влада, на основу меморандума патријарха Ивачковића, да се православна црква у Босни и Херцеговини прикључи карловачкој патријаршији, као наследници пећске патријаршије.

Аустријска влада бојала се, да би се овако решење могло сматрати, као да се државо-правни положај Босне и Херцеговине унапред одређује, (Угарској) те је одбила то. А да се створи привремено независна (аутокефална) босанско-херцеговачка православна црква, ни на то није пристала аустријска дипломација из дипломатских и канонских разлога.

С тога је склопила аустро-угарска уговор са цариградском патријаршијом у погледу босанско-херцеговачке православне цркве. То се стање показало незгодно, али је Калај говорио, да га не може променути, и ако је учињено из погрешке.

Сад се налази статут босанско-херцеговачке (српске) православне цркве у Цариграду на потврди. Требало је читава година док је дошло на њега. Па и ако је прошло томе више од пола године, како је тај статут послат у Цариград на потврду, потврда не стиже. Патријаршија тражи за то промену конвенције.

„П. Лојд“ мисли, да је најбоље погазити конвенцију, те или прикључити православну босанско херцеговачку цркву карловачкој патријаршији, или створити тамо привремено, самосталну православну цркву.

Овако „П. Лојд“. Дакле, цариградски патријарх и синод неће да потврде статут, који је углављен између наших првака у Босни и Херцеговини и између тамошњих митрополита, а на који је пристала влада. Чудно, врло чудно! Та у Цариграду се зна, да је до сад увек цариградска патријаршија чинила све што је од ње озбиљно захтевала босанско- херцеговачка влада, или да кажемо јасније: аустро-угарски посланик барон Каличе. Па шта је ово сад?

Треба да се сетимо решења буковинско-далматинског синода, о некој заједници свију православних цркава у аустро угарској монархији. И треба се сетити онога, што је „Застава“ писала с тим у свези. Сад излази план на видело. Цариград „неће“ да потврди статут и већ тражи „П. Лојд“ сједињење српске православне босанско-херцеговачке цркве карловачкој митрополији или стварање „самосталне“ босанско-херцеговачке цркве, али у некој заједници с карловачком митрополијом.

Дакле излази на оно, што смо предвидели. Цариградски патријарх и синод „неће“, а то значи, „хоће“ да помогну оно, што се давно кува. А о том јелу, ми смо опширно, већ изнели своје мишлење.

Толико за сад!

Нови Сад, 9. августа.

Пакосник у мантији. У Сомбору је једва једном требао да буде данас у понедељак обављен избор пароха. До избора међу тим није дошло, заказана скупштина је одгођена по президијалној наредби патријарха Георгија, као председника митрополијског савета. И што је најжалосније, све се ово десило за љубав једног скроз заслепљеног, пакосног човека, главом сомборског проте Купусаревића. Но да изнесемо у најкраћем ствар.

Већ је скоро две године дана прошло, како је био расписан стечај за избор једног упражњеног сист. парох пом. места у Сомбору. Проти Купусаревићу је за чудо месецима полазило за руком, да се избор не одреди. Напослетку већ, морала је та ствар и у конзисторији изнесена бити на тапет. Конзисторија је сведоџбе свију молитеља проучила и припустила их све у кандидацију. Ал не лези враже! Прота Купусаревић одмах је протестовао што је и сомборски ђакон Ђорђе Павковић припуштен у кандидацију, а на основу једне своје тужбе, коју је против Павковића кратко време пре тога поднео био. Конзисторија је решила да се Павковић има припустити избору, јер је тужба против њега тек у току и могуће је, да је неоснована. Искључењем пак из избора он би већ у напред осуђен био. Но конзисторија је пошла и даље. Испитала је тужбу и нашла је да је она доиста нестварна, те је ослободила Павковића од те оптужбе. Тим је припуштење његово избору тим више справдано било.

Прота Купусаревић је против тог конзисторијалног решења апелирао на митрополијски савет. Овај је до душе вратио конзисторији њену одлуку, да мотивише, зашто је тужба неоснована, али је Ђорђа Павковића припустио избору, а тужба нек иде својим током, која може бити лаке природе, да никако неможе за собом повлачити тако тешку казну, као искључене из избора. То у освалом већ најбоље сведочи и одлука конзисторијална, којом се Павковић ослобађа од оптужбе, јер је онда нестварна.

У конзисторијалној седници по том прочитано је решење митрополијског савета, да се и Павковић припушта избору и поверено је проти Купусаревићу, да тај избор и спроведе. Но како се ствар већ две године протеже, то има избор тај чим пре да спроведе. Прота Купусаревић се примио поверене мисије, али му није падало ни на ум, да је изврши. За пуних месец дана није ни обавестио сомборску црквену општину о свему том, нити је позвао да сазове скупштину, која ће избор обавити. У идућој конзисторијалној седници пак изјавио је, да је против решења митрополијског савета поднео уток на угарско министарство. И изјавио је даље, да је вољан да спроведе избор, али са искључењем Павковићевим.

Доиста је жалостан, врло жалостан, морао бити утисак, који су у конзисторији изазвале ове речи проте Купусаревића. Један њен орган изјављује створено, да се против њеног решења и решења своје највише автономне власти, митрополијског савета, жалио угарској влади. И потпуно је оправдан био онај конзисторијални закључак, да се епархијском фишкалу упуте сви списи у тој ствари, да би се спровела фишкалска акција против проте Купусаревића због непоштовања своје власти. Узгред буди речено, чим је то прота Купусаревић у седници изјавио, епископ Шевић покушао је на леп начин да га изведе из заблуде, но прота Купусаревић је упорно остао при своме. Исто је тако сасвим оправдан био и онај конзисторијални закључак, да пошто је прота Купусаревић сам потврдио, да ће да спроведе избор, ал само са искључењем Павковића пошто је на даље целим својим држањем па и самим утоком чак на угарску владу јасно доказао колико је пристрасан те да и избор неће моћи непристрасно извести, то да му се поверени мандат за то одузме а повери проти Ђирићу, да тај избор спроведе. Прота Купусаревић је одмах изјавио, да улаже уток против тог конзисторијалног решења. Конзисторија је пак

песника „Горскога Вијенца“, чија хладовита околина са оне висине тим јаче разгрева груди наше.

Сретали смо путем Црногорке, где о себи носе вреће замрзнута снега на Цетиње. Усред лета горе је на Ловћену хладно и у горским провалама сачува се снег и преко лета. Колико сам напада у провале, толико га људи нанесу, те лети ваде оданде као из леденица. За мале новце продају га на Цетињу, где је лети дан топал, али ваздух чист и пријатан, а ноћ похладна, да можеш лако носити на себи и горњи капут.

У најлепшем расположењу стигнемо на Његуше, који колима, а који горским путањама. Ту смо провели по сата с нашим милим пратиоцима. И отправисмо брзојав маршалу двора г. А. Радовићу, те још једном дубоко захвалисмо Њ. К. В. Кнезу на високој пажњи и одликовању. А ту нас стиже и брзојавни поздрав наше браће, с којима се пре два сата растадосмо на Цетињу.

Поново се изгрлисмо и ижљубисмо с дичним пратиоцима Цетињанима. И још једну отпевасмо, и још једно коло одиграсмо, и још једно збогом, и уз силне поздраве и клицање: Срећан пут, растадосмо се... да не буде за увек!...

Цетиње, 7. јуна 1904.

М. Ђ.

Седми Конгрес Српских Земљорадничких Задруга, одржан 12. маја 1904. године у Топуском, изрекао је једнодушно ово:

СРБИНЕ, НЕ ИСПУШТАЈ ЗЕМЉЕ ИЗ ШАКА, јер је свака груда, свака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају — неизмерни народни губитак, сигурна и неизбежна народна пропаст, највеће српско народно издајство. (Тако, и само тако изгубили смо ми Срби многа српска села, српске општине, па и читаве српске крајеве, где се сада други шире и размећу, а још за коју годину нити ће се знати нити спомињати да је тамо Срба икад и било!

решила и позвала проту Ћирића, да обави речени избор, не осврћући се на уток Купусаревићев, јер би се ствар неразложно и даље отезала у недоглед. (Могли би можда помрети дотле и пријављени кандитати, те би се и нов стечај морао расписати.)

Прота Ћирић се одмах обратио на српску црквену општину сомборску, да закаже дан избора и сазове скупштину и узалуд је тражио дотичне списе од проте Купусаревића, које му је овај по решењу конзисторије дужан био да изда. Но прота Купусаревић не само да није издао списе, већ је један писмени уток упутио на конзисторију, а други право на митрополијски савет. И на основу тог, патријарх Георгије, као председник митрополијског савета, пожурио се одмах, да нареди једним актом упућеним на бачко епархијско председништво, да се заказани избор сомборског пароха, одложи.

Ограничићемо се за сада само на то, што смо изнели ток целе ствари, а вратићемо се још на њу, јер она пружа врло јадну слику једне пакосне душе и још друго.

Политички преглед.

Аустро-енглески изабрани суд. Из Беча јављају једном енглеском листу, да је састанак цара и краља Франца Јосифа I. с енглеским краљем Едвардом у Маријенбаду ипак имао и своју политичку важност, а тиче се одржања мира. Међу Лондоном и Бечом писмено се преговарало, на име, па најзад и утаначило, да се међу Аустријом и Енглеском начини уговор о изабраном суду, а по облику оног уговора, што је у тој свези склопљен међу Енглеском и Француском. И сад су и владари обеју земаља, што уговарају, пристали и дали свој благослов за оснивање изабраног суда. Званично саопштење о томе скорим ће да изађе.

Бугарска. У Бугарској је 3. о. м. прослављена годишњица ступања на престо кнеза Фердинанда и тим поводом био је у софијском двору свечани ручак, на који су осим министара и других великодостојника били позвани и многи виђенији политичари без разлике странака Министар Петков напио је здравицу кнезу и исталао, како је, под мудром владавином кнежевом Бугарска у свима правцима напредовала. Наздрављао му је као мудром владару и врховном заповеднику бугарске војске. Даље је наздравио свима владарима, чији су дипломатски заступници присуствовали гозби. — Руски дипломатски заступник је наздравио кнезу, његовој матери и престолонаследнику.

Француски и енглески уговор. Енглеска и Француска склопиле су ове године у априлу уговор, по којем би имале да се реше многе спорне ствари међу њима. И у новије време пронесени су били гласови, да француски парламенат не ће пристати на тај уговор. Али на једну интерпелацију у енглеском посланичком дому, сад енглески званични кругови поричу истинитост тим гласовима. Уговор је — веле — склопљен уз пристанак француског министра спољних послова и о томе је извештен парламенат. Уговор ће се расправљати одма после сазива коморе у ново заседање и мисли се, да ће за извесно бити примљен како у сенату, тако и у народној скупштини (комори).

Ратни прорачун Француске. Француски министар рата већ је спремио нацрт ратног прорачуна за 1905. г. На сувоземну војску узето је: 623,326.062, на војску у насеобинама 28,636.694. на ванредне издатке 27,067.150, а на поморску војску 318,068.815 франака; свега 997,398.729 франака.

Руско-јапански рат.

У Јапану је од почетка рата још било само — извештачено одушевљење. Странка незадовољеника јача из дана у дан, не помажу ни гоњења, ни убијања оних свеснијих елемената, који су били против овог судбоносног рата са Русијом. Жртве јапанске су већ тако огромне, да су у Токију и сувише забринути. Осамдесет хиљада, које мртвих, које за борбу са свим онеспособљених Јапанаца, који падоше само пред Порт-Артуром, показаше Јапанцима, да им ни разни њихови пријатељи, који их тајно помажу, у ствари не могу ништа помоћи. Са тих многобројних жртава љуља се Микадов престо. И дрски Јапанци, који су колико до јуче сневали и разметали се, да ће освојити Сибирију до Јенисеја реке и да ће Русима диктовати мир, ударили су у друге жице. Сада се, бајаги и јапанској влади и Микаду сажалило, што се лије и руска и јапанска крв пред Порт-Артуром, и Јапанци нуде Русима да из тврђаве испрате жене, децу и старце, да они не погину у лудо. А ако би Руси примили ту милостиву јапанску понуду, Јапанци су већ готови на даље „пријатељске“ преговоре: Да Руси капитулирају, предаду Јапанцима Порт-Артур, а Јапанци ће пристати, да цела руска посада са оружјем и заставама слободно изађе и оде у Куропаткинов главни војени стан.

На ову и оваку понуду, заповедник Порт-Артура, генерал Штесељ, уздрхтао је од гњева и разуме се најодлучније је одбио у опште сваки даљи говор са Јапанцима.

Знамо, да опсађеним Русима у Порт-Артуру није лако издржавати непрекидне трзавице бомбардовања, али они су се решили на одважно дело. И када су рекли: Истрајаћемо у борби, у нади да ћемо одржати град, они ће то и учинити. Та ето са огромним успехом су они одбили, сјајно одбили толике нападаје, нанели непријатељу губитке и непријатељ је и сада тако рећи на оном месту, где је стајао, кад је први пут напао не утврђење.

И најзад и ти сами преговори и разговори између Руса и Јапанаца, могу се и разумети, њихова је ствар, њих се у првом реду и тиче и листови могу да изнесе те ствари. Али се сада узмутила јапанска крв у „Пресино“ редакцији.

И сада се лију тамо крокодилске сузе, за што је генерал Штесељ тако „искључив,“ тако „варварин“ што не прима јапанску понуду, да из Порт-Артура пошље жене и децу, да не гину, кад ето Јапанци то тако великодушно нуде. (И још само што не веле: Браћо Руси, жао нас је да се пролива ваша драгоцена крв, него капитулирајте, предајте се Јапанцима!) Али у исти мах, ти непријатељи Русијини чисто злурадо доносе вест, да ће Јапанци пуцати са лидит гранатама, ако Руси — униште сами своју флоту у Порт Артуру. А пуцање тим лидит гранатама најстрожије је забрањено по међународном уговору о вођењу рата. Како изгледа, ти непријатељи Русије баш то и желе и криво им је што Јапанци не употребљују то строго забрањено средство. Ту се не буди хумано чуство тих „филантропа,“ ту немају шта да замере Јапанцима, као што им нису замерали, што су онако мучки, без објаве рата, напали руску флоту у нади да је на превари и олако униште. То је, по мишљењу тих новинара „хумано,“ као што је човекољубиво пуцати и лидит гранатама и као што је лепо кршити међународне уговоре, и нападати на разоружане и оштећене бродове, као што је био случај са бродом „Решителни.“

То је све лепо и у реду а када храбри генерал Штесељ одбија дрско тражење Јапанаца, да им преда Порт Артур, онда ту нема ни мрве самопрегорења и јунаштва, него је то дивљаштво и варваризам, јер ће се — крв пролити.

Али те крокодилске сузе тај змијски плач и лисичје сажалење добро се позна у у свету.

Штета Тогове флоте.

Свакога дана све више избија на јавност, да је Тогова флота у поморској битци од 28. јула, изашла јако осакаћена.

Јапанци су крили своје губитке; прво су јавили, да је на њиховим бродовима погинуло свега 170 људи, а после се испоставило да је само на адмираловом броду било 254 мртвих Јапанаца. Један јапански болничарски брод пак довезао је 700 тешких рањеника у Токио. Три јапанска брода су потопљена, многи јапански бродови толико су оштећени, да су морали ући у јапанска пристаништа ради оправке. Због тога су и сувише велике празнине на многим местима у том ланцу јапанском који је „затворио“ Порт-Артур са мора. И те празнине и рупе толико су велике, да руски бродови, који су се вратили у Порт-Артур, излазе на отворено море, и нема кога да их спречава и гони. Ти бродови, по што су извршили рекогносцирање, вратили су се на миру опет у пристаниште.

И Камимурина флота, издржавши битку са она три владивосточка брода, изашла је оштећена. Најмањи од она три руска брода „Рурик“, истина потонуо је, али цела Камимурина флота није ништа могла „Громобоју“ и „Росији“, и Камимура је одмах похитао да оправи своју оштећену флоту, бојећи се опет каквог изненађења из Владивостока.

Јапанци се повлаче.

Руска телеграфска агентура јавља из Мукдена: На бојноме пољу све је мирно. На јужном фронту Јапанци су се повукли натраг у Хајченг а на источном фронту удаљени су од Љаојана 27 врсти. Предстраже су једна од друге удаљене 5 врсти (од прилике толико километара) и посведневно долази до чарке. Сваког дана очекује се битка.

Велика погибија Јапанаца.

Прошле среде, 4. августа, после кратког прекида, почела је поново љута борба пред Порт Артуром. **Јапанци су и опет са ужасним губитцима одбијени. Преко двадесет хиљада Јапанаца остало је на бојноме пољу.** Главни напад Јапанаца управљен је био против руског левог крила и Јапанци су застали код једног склонитијег положаја на Пигеон заливу. Ту су Јапанци донели топове, али су им Руси сметали да их на згодном месту поставе. Јужно од Пигеон залива налазе се Јапанци у густим редовима.

Јапански гласник пред генералом Штесељем.

Прошлог понедеоника (2. августа), ноћу, када је паљба из топова престала, био је пред генерала Штесеља припуштен један мајор, гласник јапански. Он је од врховног заповедника јапанске војске донео писмо, у коме је Русима учињена понуда да под условима предаду Јапанцима Порт-Артур.

„Великодушни“ Јапанци обећавају Русима да ће дозволити, да цела руска портартурска посада са оружјем и са заставама може отићи у главни стан Куропаткинов. Остали становници града пак били би доведени у једно место, које би им одредио јапански адмирал. Руси би, по тој „скромној“ јапанској жељи имали да све своје бродове у порт-артурском заливу, уступе Јапанцима. А у пристаништу су ови бродови: „Ретвизан“, „Севастопољ“, „Побједа“, „Пересвјет“, „Полтава“, „Бајан“ и „Палада“, даље четири топовњаче и дванаест или више разорача торпедњача.

Када је генерал Штесељ прочитао јапанске захтеве, био је ван себе од љутине. Корачао је крупним корацима по својој соби, док је се савладао. За тим рече: **„Ово јапанско писмо, баш је једна и сувише неукусна шала.“**

Иначе је генерал Штесељ лепо примио јапанског мајора, али је одговор био кратак и јасан. Шта више, **генерал Штесељ није хтео да испуни молбу Јапанаца и да им да три дана примирја, да би могли сахранити своје мртве.**

Због тога је борба поново почела, али без икаква успеха по Јапанце.

Руси, грађани Порт-Артура, који су дошли у Чифу. држе, да ће се Порт-Артур моћи одржати и шта више држе, да ће за 14 дана Куропаткин послати помоћ Порт-Артуру и избавити га опсаде.

Храна и џебана у Порт-Артуру.

Један руски официр, који је ових дана

стигао из Порт-Артура у Љаојан, известио генерала Куропаткина, да у Порт Артуру има још изобиља хране и муниције.

Јапанска узалудна мука и губитци.

Коресподенц Биро у јављају из Чифу-а, да су Руси освојили утврђени положај Јапанаца код Пулангченга, одакле су Јапанци у последње време најжешће нападали на Порт-Артур. Када су пре десетак дана Јапанци освојили били овај положај, што их га сада Руси натраг освојише, пало је око 8.000 Јапанаца. Сада се видело, да су узалудне биле муке и жртве јапанске. Јапанци су се сада морали повући у Сушцијен.

Осујећено јапанско лукавство.

Из Лондона стигла је пештанским листовима депеша, да су Јапанци прошлог понедеоника покушали да се приближе руским обрањеним положајима, али су наишли опет на мине, које су експлодовале и хиљада Јапанаца остало је на месту мртво.

Јапанци, пре но што су почели са војском продирати, натерали су пред собом велики чопор волова, али су Руси осетили, да Јапанци тиме хоће да се ослободе мина и жртвују волове. С тога су пропуштени волови, које су Руси одмах похватали. Кад су наишли Јапанци, мине су над њима извршили пустош

Телеграм цара Никоке генералу Штесељу.

Руски цар Никола II. опремио је главном заповеднику Порт-Артура, генералу Штесељу ову депешу.

„У име моје и у име целе Русије опуномоћавам Вас, да изјавите мој поздрав гарнизону, трупама, морнарима и становницима Порт-Артура приликом успеха у борбама од 26., 27 и 28. јула. Ја сам чврсто убеђен у Вашу потпуну готовост, да својом безграничном храброшћу одржите ратну славу нашег оружја. Захваљујем свима најтоплије; нека свемогући благослови ваша тешка и пожртвовања пуна јуначка дела и нека заштити чврсти Порт-Артур од непријатељских удараца **Николај** с. р.

Вести из места и са стране.

Парастоси † Змају Јовану Јовановићу.

После св. литургије на Преображење одржан је парастос неумрлом српском песнику, Чика-Јови, који је приредила овдашња Задруга Срба занатлија у алмашкој цркви у друштву са срп. занатлијским певачким друштвом „Невеном“, које је како на служби, тако и на парастосу лепо и складно појало. На парастосу су чинодејствовали свештеници: поп Божа Поповић и Ђорђе Велић из Н. Сада и Илија Белеслијин из Темишвара, са ђаконом Никанором. Осим побожна света и поштовалаца покојног Змаја, била је заступљена на парастосу срп. прав. црквено-школска општина, „Матица Српска“, српска велика гимназија новосадска, српска виша женска школа и основне школе новосадске, српска задруга за међусобно помаћање и штедњу, српска занатлијско-ратарска читаоница, а такође и уредништва свију српских листова.

— Пишу нам из Опава: „Данас, на Преображење одржана је одборска седница срп. прав. црквене општине и једногласно закључено, да се парастос одржи неумрлом чика-Јови Змају сад у недељу. Парастос приређује црквена општина. У место венца чика-Јови, сакупљено је међу његовим поштоваоцима новчаног прилога за друштво „Змај“, које ће се за који дан послати и у јавности прилагачка имена изнети.“

— Пишу нам из Српске Пожежене у Клисури: „Наша црквена општина је у недељу 25. августа, после свете литургије одржала парастос нашем Змају Јовану Јовановићу, чика-Јови.

На парастосу присуствовали су, овдашњи чланови местног црквеног одбора, чланови црквене скупштине, и остали народ. Народ се искрено помолио Богу за у покој душе нашем чика-Јови Овдашњи син, правник, Живко Милетић је у лепом говору оцртао цео живот и рад, нашег великог Србина, песника, и књижевника.

Слава нашем чика-Јови, и вечан му спомен у Српству!

Престо краља Петра.

Српски краљевски престо за крунисање, израдиће се у фабрици српског столарског акцијског друштва. Израђевине ове радионице, могу се мерити са радовима најбољих светских фабрика. Врло је лепо, што су позвани поверили израду српскога краљевског престола српским подузетницима. Поједини делови су већ готови и право су ремек дело. Свако се мора радовати кад чује, јер то је свакако у занатлијству у Србији велики напредак.

Крштење руског наследника.

Из Петрограда јављају, да ће се руски наследник крстити у среду, што иде, и то на врло прост начин без икакве параде. Кум ће бити немачки цар Виљем II., којег ће на крштењу заменити Хенрик, пруски војвода.

Самоубиство.

Пишу нам из Липика: Пре неки дан убио из револвера у десну слепочницу Андор Талијан 21 год. питомац у Лудовицеуму кадет. стражмештер — иначе брат Беле Талијана, у Курсалону, веселећи се уз Цигане свираче и шампањац. Оставио је, веле, писмо на столу у својој соби и навео разлог убиству. Возио се тог дана на коли, а у недељу у вече био на беседи, коју је приредила срп. црк. певачка задруга у Пакрацу.

Немци против Словена у Шлезији.

У прошли четвртак, искупио се велик број Немаца у Тропави из места и околине, да демонстрира против наредбе владине, што се тиче паралелних разреда за Словене на немачким препарандијама. И Немци уочи самог збора, много су галамили улицама и викали: Доле с грофом Туном! Доле с владом! Било је и судара с полицијом. На самом збору било је такође жестоких испада против владе и њене одредбе.

Васпитач српског краљевића Александра

Кад је Лујо Војновић, положио заклетву код краља рекао је, да ће се сав заложити, да краљевић Александар буде својом спремом достојан положаја, који му је рођењем одређен. Петар краљ преставио је гувернера професорима и позвао их да од њега примају од сада сва упутства у погледу спремања краљевића.

Оснивање стручне библиотеке за српску новосадску трговачку омладину.

Добијамо ове редове: Наша вредна и честита трговачка омладина, знајући, од коликога је пресудног значаја добро стручно образовање за успех и напредак у позиву сваког човека, а на по се трговца, прожета племенитом тежњом, да своје образовање допуни и усаврши књигом, у колико није могла доспети школом и достићи праксом, решила је, да за своје чланове оснује стручну библиотеку, те је упутила својим члановима а и другим пријатељима трговачке омладине овај позив:

„Извештавамо вас овим учтиво, да смо почели оснивати стручну библиотеку, коју бисмо нашим члановима на расположење ставили. Но пошто је оснивање стручне библиотеке са великим материјалним жртвама скопчано а ми са никаквим капиталом не располажемо, обраћамо се с молбом на све наше чланове и пријатеље, да замоле своје познанике и другове, да нам у помоћ притеку а и сами да друштвеној библиотеци коју корисну књигу поклоне, односно од својих пријатеља набаве. Књиге, које се са стране поклањају, молимо да се шаљу на адресу Новосадска Трговачка Омладина.“

Поздрављајући са радошћу овај лепи потхват наше трговачке омладине, желимо јој, да јој ова установа послужи на жељену корист, а своје пријатеље молимо, да имају на уму ову просветну установу и да је потпомажу прилозима у добрим књигама, тим пре, ако такве књиге не служе више потребама власника, а могу својом садржином да пруже многима још драгоцену поуку.

Ево вам, Срби трговци и врли родољуби српски, прилике, да и маленим даром учините себи велику задужбину!

Југословенска изложба — Омладински конгрес.

Пишу нам из Београда: По углављеном споразуму између заступника: бугарске, српске, хрватске и словеначке омладине, у септембру ће се приредити у Београду „Југословенска уметничка изложба“ а уз то ће се одржати први конгрес „Југословенске омладине“. О овоме је била реч још раније, но сад смо у стању да саопштимо у главним потезима и сам распоред тог југословенског славља:

I. 5. (18.) септембар. У јутру свечано отварање велике Југословенске уметничке изложбе. У 11 часова пре подне свечана седница „Побратимства“ у славу стогодишњице првог српског устанка. По подне отварање омладинског конгреса. У вече југословенски уметнички концерт.

II. 6. (19.) септембар. Пре подне по потреби и по подне — конгрес. У вече уметнички концерт.

III. 7. (20.) септембар. Пре подне завршна седница конгреса. У вече концерат. Опроштајно вече. После овога настају државне свечаности у славу стогодишњице устанка. (8. (21.) септ. крунисање и т. д.)

На конгресу ће свака југословенска народност бити заступљена са по 3 говорника, који ће реферисати о политичком, културном и т. д. развоју свог народа. Што се тиче самог делокруга рада, њега ће одредити сам конгрес.

Сви омладинци, који буду дошли на конгрсе биће за то време гости српских омладинаца (имаће стан, храну и т. д.)

За бугарске госте биће послат нарочити воз до Цариброда, а за Хрвате и Словенце нарочити брод до Сиска (т. ј. ако то буде могућно услед мале воде).

Са своје пак стране ми честитамо српској омладини на истрајности при овоме, зацело тешком послу, који су они већ привели крају.

† Урош Бакаловић.

Пишу нам из Карловаца: Прошле недеље у уторак, сахранили смо честиту старину, у 85. години, мајстор-Уроша Бакаловића, оца нашег вредног члана срп. нар. позор. дружине, те још браћа Милана и Глише. Како је истог дана било до шест укопа, а мајстор-Урошев у 3 сата по подне, може се разумети, да је мало пратилаца до вечне куће мајстор-Уроша било, ал колико је било, било је из срца, и као поштовалац мајстор-Уроша, нек им је част и хвала, а мајстор-Урошу лака земља била.

Кратке вести.

— У Фијуми је било у петак навече велике олујине. Том приликом су пропале многе рибарске барке и подављено је више људи.

— Посланик аустријског већа, Шенерер, одржао је своју реч и дао оставку на почасном чланству вароши Хеба.

— Цар и краљ Франц Јосиф I., вратио се и опет натраг у Ишл.

— У Островицу, у Русији, било је поново буне против Чивута. Неки Чивути су тешко а неки лако рањени.

— Уједињене Државе ће код Панаме да поставе и уреде за флоту највећу и најважнију станицу у западној хемисфери.

— Немачка влада поднеће државном већу предлог о новом установљењу броја војника у мирно доба. Влада мисли да повећа број нарочито у топништву.

— Очекивати је врло топло и суво време а местимице кишу с буром.

— Са острва Самоса јављају о поновним земљотресима. У околини Коре је од 500 кућа у околним селима, једва 80 остало читавих. Приликом тих земљотреса многи су људи платили главом.

— Село Бошањ, у нитранској жупанији, са свим је изгорело. Спасени су само: црква, спахијски двор и главна гостионица.

— Из Париза јављају, да се градња железнице на највиши брег европски Мон Бланк, приближује своме остварењу.

Брзојави „Застави“.

Стигли 9. августа.

Руско-јапански рат.

Петроград. Ђенерал Штесељ јавља: Јапанци већ два дана нападају на угловајске (?) висове, али су одбијени. Јапански губитци врло су велики.

Токијо. Јапанске крстарице „Чужима“ и „Читозе“ напали су код Корзаковска (на Сахалину) руску крстарицу „Новик,“ пробушили је и потопили. (Ову вест треба примити с резервом. Пр. Ур „Заставе.“)

Чифу. Пронео се глас, да су Јапанци заузели порт-артурску тврђавицу бр. 25. једну миљу далеко од „Златног Рога.“

Убица министра Плеве-а.

Петроград. Убица министра Плеве-а, син трговца Сазанова из Уфе, умро је пре четири дана.

КЊИЖАРА

Живана Пешића

У ПАНЧЕВУ

треба млађег помоћника који може одмах ступити. 789 1—2

Деда-Мартинова исповест.

Прича М. Потапенко.

(Наставак) (1)

У селу су људи већ давно одвечерали бадњу вечеру и спустили се на починак. Иза тешких „пирога“, пиринча и медови не, сељак тешко васпи. Ове ноћи снивају се по свету обично рђави сни. У свакој кући снивају о ђаволским рошчићима или вештичијим реповима. Али су се сви они на то већ одавна навикли, па се на то нико и не обазире више. Сељак, пробуди ли се, прекрсти се само и то све „ишчезаетъ яко димъ“. Деда Мартин беше већ у оној доби, кад се сан и јава слабо разликују.

Ту би ти он седио често по читаве часове беспослен, особито у летње доба, кад оно сунашце тако угодно припече. Тад деда заседне, погне своју седу главу, а облачне мисли врзу ли се лагано у мирном, дугом низу по његовој глави. Бог би сам знао, какве му су то мисли! Ту би се деда сетио ма каква год догађаја из свог дугог жића па зна још посве тачно, да се то збило тад и тад, и уз таке и таке прилике; или би гледо пред собом какву слику из какве старе приче, што но је чуо негде пре ал већ одавно, па се то деди чини, као да се то негде зацело и догодило.

Ко дочека деведесету, тај ти се је наглед'о свакојаких чудесних ствари, а зна и то, да се у животу догађају и такве глупости и протусловља, каквих ни у причи нећеш наћи. Ваљда због тога ни не верујемо старом свету, кад нам сасвим озбиљна лица причају чудне прилике из старих времена, већ кажемо: „а, то су приче“ Због тога ваљда и воле стари свет деци причати те приповетке, па Бог ће га знати, ко више у те приче верује — да л' деца, или они сами...

„Пази, Василько, да ми ту не заспиш!“ рече деда, па шта ћу онда ја с тобом радити?“ „Нећу ја, деда, ље још заспати!.. Ја мислим.. деда..“ рече Васица полагано. Деда се насмеши па задрма главом. „Ето га на, не рекох ли ја, да си ти нек'ав мудрац!? Он мисли!. не, да би рек'о, нема га шта видети, ал он мисли!.. Виђи ти њега, каквог ти данас све нема света! Па о чем мислиш ти?“ Не знам ни сам, деда, о чем. Ја само гледам, како се све бели, како месечина сја а снежне пахуљице блискају, како трска на пруду попут вида стоји па се и не помиче, к'о да спава, а у опаклији је тако топло, к'о на фуруни. А ја уживам, деда, мени је угодно... Ето ви'ш, о чем ја мислим“. Хм... Ти си луда мала, Василько, мала луда. Чему тре баш ти сад размишљати? Ти не мариш на ништа мислити још за сад где седиш мирно у опаклији, а топло ти је, па никакве бриге не познаш...

Шта треба таки деранчић, к'о што си ти, још мислити? Проведеш ли једном таки живот, к'о твој деда, е тад можеш заиста бити замишљен...“

И деда се у истину зададе у мисли. Мишљаше на нешто из већ одавна прошастих времена. Одавно је већ од тадај, Боже, те још како одавна! Али он се тога још сећа. Чини му се чисто, е би рек'о јуче је то било.

Кад се и последњи уздисај изгубио, а кроз мртву тишину ноћну слуша деда, како чекић, потмула ударца, јексере укуцава, што но поклопац пришише за јелови сандук мртвачки. А старачко му срце започне немирно и узбуђено лупати, час му бије жестоко у грудима, а за час се притаји тихо, нечујно. Деда би мислио на глас и мрмљао би себи у браду: „И колко год о томе размишљам, Господе, ти знаш, да ни она није била крива толико... Ни толико... Судбина клета! јој, јој, јој!“ „О чем ти то говориш, деда“, упита Васица.

(Наставиће се.)

БИРТАШ

ожењен, без деце у најлепшим годинама, тражи гостиону у вароши или варошици, било под закуп или под рачун. — Обратити се под ознаком **БИРТАШ** на администрацију овог листа. 788 1—2

Школска објава.

У новосадској српској вишој девојачкој школи траје уписивање ученица за идућу школску 1904.—5 годину, 1., 2. и 3. септембра о. г. по нов. кал.

Пре тога један дан, т. ј. 31. августа о. г. по нов. кал, држаће се пријемни, поправни, поновни и приватни испити.

У I. разред ове школе, може се уписати свака ученица, која је довршила IV. разред осн. нар. школе с добрим успехом и која је навршила 10. годину живота.

Ученице из V. и VI. разреда осн. нар. школе, могу бити примљене у II и односно у III. разред ове школе, ако на пријемном испиту покажу добар успех из прописаних предмета дотичног разреда.

Све пак, без разлике, које долазе из школа, где се не учи мађарски језик, морају из тог предмета полагати пријемни испит и тек онда могу се примити у ову школу, ако из тог предмета покажу довољан успех. Ако то не положе, биће дужне да уче тај предмет за прво по̂ године приватно, како би могле после наставити тај предмет са осталим ученицама.

При уписивању доносе ученице, које први пут долазе овамо, крштени лист, школску сведоџбу од последње школ. године и лекарску потврду, да су с успехом каламљене кравијим богињама.

Школарине нема; али плаћају, све без разлике, одмах при уписивању, по 3 круне на школске цели.

Нови Сад, 5. (18) августа 1904

777 1—1 **УПРАВА.**

Старији помоћник

модно-мануфактурне струке, који је дуже времена на једном месту сервирао и који говори српски, немачки и мађарски, може добити место. Оферте треба уз ознаку плате и кад може у радњу ступити упутити на

787 1—2 **Franz Rückstädter**

Nemet Palanka.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

СВЕТОЗАРА НИКОЛИЋА

У МЕЛЕНЦИ

потребује два помоћника, који морају бити добри продавци и солидног владања. Првенство за оне, који стално место желе имати и добру плату. 786 1—3

ПОЗИВ

на упис удјела „Српске кредитне задруге у Пожеги“.

Једини крај у коме Срби живе, јест Пожега са својом околицом названа „Шијачица, гдје не би до сада никаковог српског новчаног завода, ни ти штедног завода. С тога покренуше неки Срби Пожежани и из њене околице, да се такав оснује. На свом састанку у Рајсавцу закључише основати:

„Српску кредитну задругу“ са сједиштем у Пожеги.

Позивају се с тога Срби са свих страна на упис честица удјела. На сваки удјел уплаћује се током 4 године у оброцима недељно 1 круна, рачунајући од 1. окт. 1904. по н. прије кога ће бити оглашен дан скупштине чланова за конституисање. Осим тога се полаже од сваког удјела одмах при упису једна круна за трошкове око оснивања задруге, а евентуални вишак ставиће се у редовни приход задруге. Након измака од 4 године прелази срп. кредитни завод у акционарско друштво под именом: „Српски кредитни завод.“ За сваки потпуно уплаћен удјел добива сваки члан једну акцију гласећи на 200 кр.

Од велике је потребе и замашаја за Српство овог краја овакова установа, сваки ће добро знати, па према томе надамо се и рачунамо на што бољи одзив.

За евентуално разјашњење нека се браћа на госп. др. Николу Шобата, одвјетника у Пожеги, обрате.

780 1—1 **Привремени одбор**

„Српске Кредитне Задруге“ у Пожеги.

Отворено писмо

г. Јакову Рајху

творничару каруца

у Новом Саду.

Пошто сте многим мојим муштеријама о мени и мојој радњи таке ствари подметали, које ни најмање не одговарају истини, само да би моме имену и мојој радњи углед убили, то Вас позивам да ми све то и докажете, или све то у току од 8 дана путем јавности опозовете, иначе ћу Вас предати суду.

У Новом Саду 18. августа 1904.

781 1—1 **Јован Мунћан.**

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Павла М. Бугарског

У БАЧ-СЕНТОМАШУ

потребује два помоћника и два шегрта. 783 1—3

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Браће Ђорђевића - Накчића

у Белој Цркви (Fehértemplom),

потребује једног старијег и једног млађег помоћника, који говори српски, немачки, румунски и мађарски. Морају бити вешти и самостални продавци, а солидног владања. Ступање одма или за 14 дана.

779 1—1

ЗА МОЈУ НОВООТВОРЕНУ

ШПЕЦЕРАЈСКЕ РОБЕ ТРГОВИНУ

У ЗЕМУНУ

потребујем једног млађег помоћника, који може одмах у радњу ступити.

782 1—3 **Јаша Бабић.**

ГАЛАНТЕРИСКА ПЛАТНЕНА И БЕЛА ЕСПАПА ТРГОВИНА 771 3—3

Д. П. РАНИСАВЉЕВИЋА

у Панчеву,

потребује више шегрта и практиканата.

Школска објава.

У Српској Учитељској Школи у Карловцу почиње се школска година 1904.—1905. 19 августа по ст. кал. (1. септ. по нов. кал.) о. г.

У први разред учитељичке школе примају се Српкиње православне вјероисповјести, које су навршиле четрнаесту годину живота и свршиле IV. разред више дјевојачке школе, или које друге средње школе, а при том су здраве и доброг владања. Свака ученица мора собом донијети: 1.) крсни лист, 2) лијечничко свједочанство о добром здрављу, 3.) школско свједочанство о свршеном горе наведном разреду.

Приправнице рођене у круновима св. Стевана имају право на штипендије из клерикалног фонда и Мушицкове закладе, али имају приложити молби и свједочанство сиромаштва. Молбенице се предају управи између 23. и 28. авг. (5. и 10. септ.)

Ни једна приправница не смије узимати стан без дозволе управитељеве, нити га смије без претходне дозволе промијенити

Уписивање ће бити 19., 20. и 21. авг. (1., 2. и 3. септ.) прије подне од 9—11 сати и послије подне од 3—5. Поправни испити ће бити 21. авг. (3. септ.) послије подне Призивање Св. „Духа“, читање школских закона и распореда часова биће 23. авг (5. септ.), а 24. авг. (6. септ.) почеће редовна предавања.

После 28. авг. (10. септ.) неће ни једна ученица бити пуимљена без дозволе Висл. Шк. Савјет. 784 **Управа.**

МАНУФАКТУРНОЈ ТРГОВИНИ

ЕМ. ЛАУШЕВИЋА

у Земуну,

потребан је помоћник. 772 3—3

ЦИРКВЕНИЦА.

Хрватско Приморје.

Морско купалиште климатичко лијечилиште. Ради плићине мора, особито згодно за непливаче и дјецу. Дневно најмање пет пароброда у Ријеку и Нови-Сењ. Удобна свратишта. Чисти приватни станови. Цијене прама свим кесама. Обавијести даје с највећом приправношћу безплатно.

Друштво
696 7—10 **за пољепшање Цирквенице.**

● Сатракова ●
Танин-Чоколада
особито дјејствује код
ДЕЦЕ И ОДРАСЛИХ
против
ПРОЛИВА
Цена 40 потура. Добија се у свакој апотеци.
741 3—8

Путовање у Америку

III. разред из Загреба у Нев-Јорк

■ 130 круна ■

са бржим паробродом преко мора 7 - 8 дана

Изврстна обскрба.

Одпрема путника из **Загреба** сваке **суботе** и **понедељника**

Л. Машек и Друг.

Загреб, Прерадовићев трг. 8. 707 6—50

Слободно од отрова! Петентовано бр. 1216.

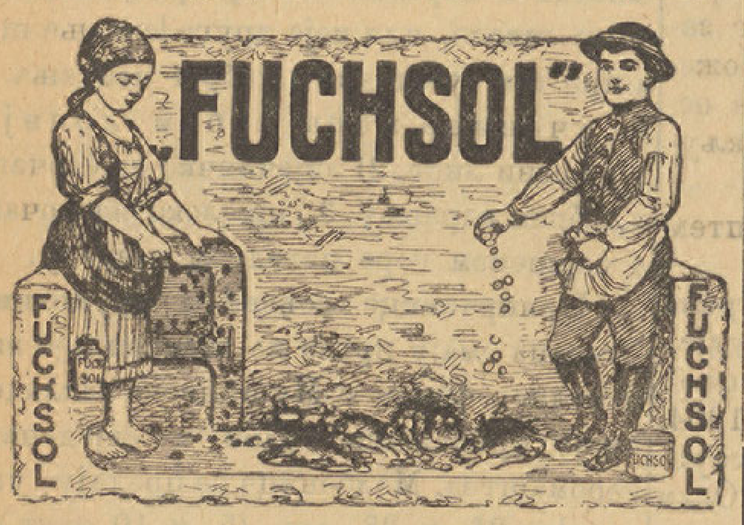

„Fuc'hsol' уништава све глодаре; као пацове домаће и пољске мишеве без опасности за људе — кућевну животињу.

„Fuchsol" уништава све досадне инсекте, као: стенице, буве, русе, швабе, и мољце заједно са гњидама.

„Fuchsol" није универзално средство, већ за сваку врсту животиње имаде нарочито средство.

Добија се у провинцији у лекарницама и трговинама са колонијалном робом.

У Новом Саду: код г. 52 5—12
дрогуриста

Оскара Клајна,

Директно се поручује у кемичном лабараторијуму

Árpád von Ujházy & Cie, Pozsony.

БИЉНИ БАЛСАМ

за фарбање седе косе

фарбање

● БЕЗ ТУЂЕ ПОМОЋИ. ●

Добија се код **Ђорђа Максимовића**, *фризера и парфимера у Маријенбаду (Чешка)*,

Цена једне флаше: **2 форинта.**

Израђујем и **Бароке, Курјуке** од косе.

Adresa: **Georg Maksimović**, Friseur & Parfumeur Kaiserstrasse, Haus London, **Marienbad** (Böhmen).

392 26—50

ПОМОДНО МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

БРАЋЕ МИЋИЋА

У Д. ТУЗЛИ (Босна)

потребује солидног и ваљаног помоћника, који је и аранжирању излога вичан. Ступити одма. 773 3—3

ДОБРО СТАРО КУЋЕВНО СРЕДСТВО

које би требало да буде у свакој породици јесте свуда познат и опробани

Ернста Хеса „Eucalyptus"

гарантиран чист, већ од 12 година управо из Аустрије поручиван природни производ.

У Немачкој и Аустро-Угарској законом заштићено. Јефтина цена од 1 кр. 50 пот. За оригиналну флашу која је ради употребе издашна омогућава свакоме набавку тог средства за повраћај здравља и сачувања од болести.

Преко 1500 захвалница и признања

добио сам без захтева од оздрављених лица, који су патили од

севотина, ерсто-грудо-вратобоље, подагре, недовољног дисања, кијавице, главобоље, бола унутарњих нежних органа, старе ране, болести коже итд

Не треба пропустити, а да се не поручи врло важна књига у којој су тачно описани Еукалиптус-препарати и како се исти имају употребљавати при описаним болестима. Сваком болеснику достављам на захтев ову књигу бесплатно, у којој сам дао отштампати количину сведочаба оздрављених лица.

Треба тачно пазити ↓↓↓↓↓↓ ↓↓↓↓↓↓ на заштитну марку

Клигентал у Саксонској.

ERNST HESS

Eucalyptis-Importeur.

Стоваришта у Будимпешти: **Josef v Török**, Apotheker, VI, Király-utcza 12. und Andrássy út 26. **J. Lederer**, Apotheke, „zum König von Ungarn," V., Erzsébettér. Marokkói-utcza 2. **Dr. Alexander Rosenberg**, Apotheke „zum Stern", VIII. Kerepesi-út 43. **Edmund Eibach**, Apotheke „zum heil. Bartholomäus", VI. Andrássy-ut 55. **Dr. Emil Buday**, „Stadt-Apotheke", IV. Váczi-utcza 34. **J. Raditz**, Apotheke „zum weissen Kreuz", IV. Fővám-tér 6. Apotheke „**zum Schwan**", Aréna-ut 124. **Vilhelm Kerpel**, Apotheke „zum weissen Adler", V. Lipót-körút 28. **Coloman Kriegner's** Apotheke „Üllői-út 68. 78 24—26

— ОБУЋАРИ!!! — 531 7—50

Американске шевро, бокс жуте, сиве коже и горњи делови ципела најјефтиније могу се поручити код

Gyöngy Sándor

стовариште кожа и фабрика за горње делове ципела. **Будимпешта**, III. Tavasy utcza 1. szám.

Ценовник са сликама бесплатно.

ЗАШТО СЕ ПАТИТЕ?

кад имате сигурног лека за све и ма каквих заразних рана, ма исте од куд потекле, а да се избегне увек тешко и опасно оперирање — употребом једино права апотекара **A. Thierry-a**

CENTIFOLIA-МАШЋУ.

Schutzengel-Apotheke

Trade Mark Registriert.

des A. THIERRy in Pregrada.

Ово средство, које садржи у себи изврсну снагу за извлачење при најтежим и застарелим ранама од којих пати човечанство, досад је показало најлепшег успеха при употреби. Ова маст лечи ране и умањује болове а прави се из црвене руже „**rosa centifolia**", која садржи у себи чудновато природну и лековитост у свези са другим приповнатим лековитим деловима.

Ова се маст употребљује код: рђавих грудних болести породиља, против тврдоће груди у дојиље, против ротлауфа, против немања млека, код свију старих озледа, отворених ногу и костију, код рана од удара, убода, пуцања и пригњечења; при уклањању страних материја, као стакла, трна, сачме, песка итд. код свију зноојења, карбункла, израштаја, па и рака; против глиста, при гнојењу ноктију, код рђавих ногу од многог хода, кад се опече ма којом приликом, код промрзлости чланака, кад болесници од многог лежања израђаве, отока врата, зујање ушију, кад се деца разраде итд. итд.

Ова маст што старија, то изврснија дјејствује!

Препоручује се, да свака породица има залихе овог јединог средства за предохрану. — Мање од две тегле не разашиље се. Разашиљање бива једино поузећем или кад се унапред новац пошље. Коштају заједно са поштарином, товарним листом, паковањем **2 тегле 3 К.**

Опомињем, да се не купује подражавања без дјејства и молим тачно, да се пази, да на свакој тегли буде горња заштитна марка и фирма: **„Schutzengel-Apotheke des A. Thierry in Pregrada"** урезана. Свака тегла мора бити увијена с упутством за употребу, а иста такођер мора имати заштитну исту марку.

Једино место за набављање:

Schutzengel-Apotheke des A. Tierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn, Austrija

Где нема стоваришта, нека се управо мени јави и адресира: **An die Schutzengel-Apotheke des A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn, Austria.** 1049 56—

По високој кр. земаљској влади проглашена лековитом водом рудницом

чиста алкаличко-муриатичка

Апатовачка киселица

није само најбоље и најздравије

■ ■ ■ столно пиће ■ ■ ■

него је и најкориснија и најгласовитија

ЛЕКОВИТА ВОДА

која је од првих лијечничких ауторитета препоручена и дјелује ненадкриљиво код болести желудца, плућа, грчљана, разних катара, астме, мјехура, каменца, хемероида (златне жиле, натеклих и зрнатих јетара, жгаравице и разних женских болести. 162 46—100

Одликована са 18 златних и сребрних медаља.

„Управитељство врела Апатовачке киселице"

Загреб, Илица број 17.

Добива се у свим лекарнама, трговинама миродија, ресторацијама и гостионама.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.